

Még a koldusasszonyok is jobban tudták, mi történt Solymosi Eszterrel, mint a cégéres történészek

2012. június 26.

Ifj. Tompó László - Hunhír.info

Népköltési gyűjtéseinkben nem is olyan ritkák a zsidógúnyoló nóták, csak hogy úgy látszik, régebben sem volt mindegy, ki teszi ezeket közzé: amíg Erdélyi Józsefet valósággal halottnak tekintették egyetlen verse, a 'Solymosi Eszter vére' miatt, addig hasonló népi rigmusokért elismerésben részesült (a politikusnak csapnivaló, de néprajzosnak kitűnő) Ortutay Gyula, akinek gyűjtéséből kiderül, hogy még a koldusasszonyok is jobban tudták, mi történt Solymosi Eszterrel, mint a cégéres történészek.

Amint rovatunkban már beszámoltunk róla, népköltési gyűjtéseinkben nem is olyan ritkák a zsidógúnyoló nóták, csak hogy úgy látszik, régebben sem volt mindegy, ki teszi ezeket közzé: amíg Erdélyi Józsefet valósággal halottnak tekintették egyetlen verse, a 'Solymosi Eszter vére' miatt, addig hasonló népi rigmusokért elismerésben részesült (a politikusnak csapnivaló, de néprajzosnak kitűnő) Ortutay Gyula, akinek gyűjtéséből kiderül, hogy még a koldusasszonyok is jobban tudták, mi történt Solymosi Eszterrel, mint a cégéres történészek.

Az ellenszenv irántuk a népköltési gyűjtésekből is megismerhető címmel (Abonyi Lajos és Mailand Oszkár gyűjtései alapján) régebben rámutattunk arra, mennyire a nép ajkán éltek e nóták, melyeket a falu apraja-nagyja gyakran dúdolt, így a gyermek Ady Endre is, aki (amint Hetey Zoltán könyvében (Ady Bandi - Ady Endre, 1943) olvassuk), nagykárolyi piarista gimnáziumi éve során paptanár-osztályfőnökével, Guba Pállal együtt iskolai kirándulásokon szívesen énekelte például 'A zsidónak nincs Krisztusa, nincs is annak mennyben jussa' s az 'Erger-Berger-Sossberger, minden zsidó gazember' kezdetű nótákat.

De térjünk csak vissza Erdélyi Józsefre, akinek 1937. augusztus 2-án jelent meg a 'Virradat' hasábjain a baloldali szalonok azonnali haragját kiváltó, Bary József vizsgálóbírónak ajánlott 'Solymosi Eszter vére' című verse, amelyből, mint maga írta, ha egymillió példányt nyomtattak volna, az is kevés lett volna, azonban megjelenését követően azonnal már csak 'utolsó tollforgató'-ként emlegették (mi több, az 'Est Lapok' 1937. augusztus 2-i számában Rónai

Mihály András valósággal eltemette), majd öt évvel később regényes önéletrajza második kötetében (Fegyvertelen) így vallott arról, mi ihlette megírására:

'Solymosi Eszter megöletése, mint verstéma, azóta kísértett, mióta Ortutay Gyula 'Mondotta' című népköltési füzetében megjelentek a Solymosi Eszterről szóló egykorú népdalok. Érdekes, hogy Ortutayt nem hogy nem támadta, hanem ünnepelte a pesti zsidóság. Neki, a szegedi makkabeus rohamcsapat nemesineves élharcosának, szabad volt csokorba szedni az antiszemita népdalokat, nekem nem lett volna szabad (!) Solymosi Eszter véréről verset írnom.'

Lássuk akkor most a politikusnak csapnivaló, de néprajzosnak kitűnő **Ortutay Gyula** (1910-1978) általa említett kötetét!

Mondotta: Vince András béreslegény, Máté János gazdalegény

címmel 1933-ban Szegeden, a Délmagyarország Hírlap- és Nyomdavállalat Rt. gondozásában, Buday György fametszeteivel jelent meg 93 oldalas, 36 népköltést tartalmazó, ma már antikvárium ritkaságnak számító, nyíri, rétközi betyár- és juhásznótákat tartalmazó kötete, amelyből azonban csak kettő tekinthető témánkba vágónak.

Az elsőt (a kötetben a hetediket) **Máté Jánosné** (negyvenhárom éves) nyírbátori gazdáné 'mondotta':

Farkas Julcsa fellépett az asztagra,
Egyenesen beleesett a dobba.
Gépész uram állíccsa meg a gépet,
A szeretőm beleesett a dobba.
Vinni kell a zsidó orvos elibe,
Zsidó orvos férefordút, azt monta,
Ennek csak a jaó Isten az orvossa.
...tovább nem tudja.

A másodikat (a kötetben a tizenötödiket) özvegy **Farkas Andrásné** balsai koldusasszonytól hallotta:

A tokaji hegyódalba felleg ül,
Sojmosi szíven bánat ül,
Hogyne ülne, mikor kedves gyermekét
Kutya zsidók a templomba megölték

Az eszlári zsidó templom de csonka,
Héccer ütött bele az isten-nyila,
Héccer ütött bele az isten-nyila,
Ott vaót Sojmosi Eszternek nagy kínnya.

Az eszlári zsidótemplom de sáros,
Sánta Brenel vaót abba a mézárós,
Sánta Brenel vaót abba a székgazda,

Aki azt a barna kisjányt gyilkóta.

Szegény Eszter arcá borút a földre,
'Jaj Istenem meg kell halnom eccerre.'
'Ugyan Lévi, nem fájt-é a te szíved,
Mikor a tálat tartottad a vérnek?'

'Dehogy nem fájt mikor majd meg hasadott,
Mikor monta szegény Eszter: 'Jaj Istenem, meghalok.'
Mán a zsidáó magyar ruhát varratott,
Rája pedig magyar gombot rakatott,
Vesd le zsidáó magyar ötözetedet,
Vedd fel azt a talus köpönyegedet.

Mán a zsidáó nem megyen a templomba,
Mert azt tuggya disznáó rőfög az ólba,
Álgya Isten, ki e naótát danojja,
Huncut ember, ki a zsidáót pártojja.

Ujfalusi meccő-zsidáó megjárta,
A faluba az urakat instálta,
De az urak nem akarták hallani,
Ujra keszte a panaszát mondani.

'Kérem szépen tekintes urakat,
Hogy tilcsák meg ezt a zsidáó nótákat.'
De az urak azt felelték: Elmehecc,
Ezt a naótát megtiltani nem lehet.

Ehhez jegyzetként hozzáfűzte, hogy Kisvárdán is hallott hasonló rigmustöredéket Solymosi Eszter haláláról, özvegy **Luncer Gyuláné** (hetvenkilenc éves) ottani koldusasszonytól:

Kis-Eszláron viégig menni nem merek,
Attú fiélek, hogy a zsidáók megölnek.
Sánta Blenner lefogta a jány száját,
A hat viékás elmeccette a nyakát.
Sujmosi Eszter véri de széép piros,
Az ezresbankaó be széép papiros.

Amint láthatjuk, népköltési gyűjtéseinkben végső soron tehát nem is olyan ritkák a zsidógúnyoló nóták, csak hogy úgy látszik, régebben sem volt mindegy, ki teszi ezeket közzé: amíg Erdélyi Józsefet valósággal halottnak tekintették egyetlen verse, a 'Solymosi Eszter vére' miatt, addig hasonló népi rigmusokért elismerésben részesült (a politikusnak csapnivaló, de néprajzosnak kitűnő) Ortutay Gyula, akinek gyűjtéséből kiderül, hogy még a koldusasszonyok is jobban tudták, mi történt Solymosi Eszterrel, mint a cégéres történészek.

